● *Az ezredforduló és a számítógépek*

Gyakorlati tudnivalók

Kilencedik alkalommal jelentkezünk az évezredforduló informatikai problémájának különböző aspektusait taglaló írásokkal. Itt lenne az ideje leszállni az elefántcsont-toronyból, és most már kézzelfogható, gyakorlati tanácsokat adni olvasóinknak.

Ez persze nem könnyű feladat, mert csodafegyver sajnos nincs. Az évezredforduló különböző mértékben érint bennünket, kinek-kinek magának kell mérlegelnie az érintettség mértékét, a rizikófaktorokat, és ezek függvényében meghatározni a szükséges intézkedéseket.

Ezen utóbbiak közül a legkönnyebben kivitelezhető az, amikor nem teszünk semmit. Otthoni számítógépünk, melyen leginkább a gyerek játszik, esetleg néhány levél, jobb esetben a családi költségvetést kezelő számolótábla készül, nem igényel különösebb beavatkozást. Legrosszabb esetben kézzel kell majd beállítani a dátumot a jövő év első napján. Ha pedig mégis elromlana néhány, dátumtól függő számítás, az egyszerű kézi beavatkozással kijavítható.

Olyan esetekben azonban, ahol egy esetleges hiba már gazdasági károkkal, anyagi veszteséggel járhat, nem árt tisztában lenni a veszély mértékével. És ez még mindig olcsón megúszható. A világhálón számos olyan tesztprogram található, és ingyenesen letölthető (http://www.siginc.com/freey2k.htm, http://www.zenon. hu/neumann), ami tájékoztat bennünket hardverünk állapotáról.

Természetesen az ingyenességnek is ára van. Nincs gyártó, nincs garancia, nincs vevői támogatás, nincs szaktanácsadás. Így azután mégiscsak célszerű megfontolni biztonságunk megvásárlását. A magyar piacon is számos termék elérthető már e tárgykörben, AllClear, AMS Scan, Fix2000, Millennium Bug Toolkit, Norton2000, Y2K PCPro, hogy csak néhányat említsünk a teljesség igénye nélkül. Egy-két gépet, kis hálózatot üzemeltető vállalkozások biztonsága talán megéri a néhány tízezer forintos befektetést. Annál is inkább, mert ezért az árért már a hardverük gyógyításához is hozzájutnak. (További források: http://www.milleco n.com/, http://www.200/to ols.com/, http:// www.ze non.hu/neumann).

Hogy ezek közül melyiket ajánljuk, megtudhatják a sorozat következő részéből.

Maróti György
maroti@zenon.hu

Módosítják a kreditrendeletet?

Várhatóan a napokban nevezi ki az oktatási miniszter az országos kredittanács tagjait, és ezt követően a testület megkezdi működését. Van, aki úgy érzi, a rendelet indokolatlanul nagy szerepet szán az országos kredittanácsnak, és a minisztériumban is tervezik a jogszabály módosítását.

A Horn-kormány tavaly májusban rendeletben írta elő, hogy 2002. szeptember elsejétől valamennyi felsőoktatási intézményben a képzést tanulmányi pontrendszerben (kreditrendszerben) kell meghirdetni. A rendelet azért született, hogy a hallgatók munkáját országosan egységes mértékkel, a kredittel mérjék, megkönnyítve ezáltal az egyetemek és főiskolák egymás közötti átjárhatóságát. Az egységes pontrendszernek köszönhetően egy intézmény minden nehézség nélkül be tudja számítani hallgatóinak tanulmányaiba azokat a tárgyakat is, amelyeket a diákok egy másik egyetemen vagy főiskolán hallgattak. Miután pedig a hazai szisztéma kompatibilis lesz a kontinens mintegy hatszáz egyetemén alkalmazott európai kreditátviteli rendszerrel (ECTS), a diákok sok európai egyetem kurzusait is el tudják majd számoltatni. A felsőoktatási intézmények saját szabályzatukban állapítják meg, hogy képzéseik tantervi követelményeinek teljesítéséhez tantárgyanként, illetve tantárgycsoportonként hány kreditet rendelnek. Az intézmények kreditszabályzatairól a tizenöt felsőoktatási szakemberből és a hallgatóság egy képviselőjéből álló, és várhatóan a napokban megalakuló országos kredittanács mond véleményt, továbbá ellenőrzi, hogy a szabályzat összhangban van-e a kormányrendelettel és a képesítési követelményekkel. Az országos kredittanács irodája nyilvántartja a hazai és külföldi intézmények tanulmányi pontrendszereit. *Dr. Benedict Mihály* docens, a JATE Természettudományi Karán működő kreditbizottság tagja szerint a rendelet túlságosan nagy szerepet szán az országos kredittanácsnak, amely – úgy érzi – központilag kíván beleszólni abba, hogy egy intézményben egy tantárgy hány kreditet ér. Benedict Mihály az Európai Unióban működő kreditrendszert tekinti mintának, amelyben az egyetemek kétoldalú szerződésekben rögzítik, hogy mely szakokon végzett tanulmányokat ismerik el kölcsönösen. A rendszert nem felügyeli központi szerv, hanem az egyetemek tanszékei döntik el, mely intézmények kurzusait számítják be hallgatóik tanulmányaiba. Az oktatási minisztérium felsőoktatási főosztályának vezetője, *Révffy József* is úgy véli, a rendelet azt sugallja, mintha a kredittanács ellenőrző szervezet lenne, és az intézményi szabályokat kellene bírálnia. A főosztályvezető szerint a tanácsnak csupán javaslatokkal kellene segítenie az intézményeknek saját kreditszabályzatuk megalkotásában. Egyebek mellett ezért is szükségesnek tartja a kormányrendelet módosítását, amely szerinte egyes pontokon túlságosan részletező, más fontos dolgokat viszont nem szabályoz. Révffy József azonban úgy véli, a kreditrendszerre való felkészülést a jelenlegi rendelet alapján el lehet kezdeni.

Hegedűs Szabolcs

● *2,8 milliárd az idei világbanki keret*

Mit várhat a felsőoktatás?

Az Oktatási Minisztérium nemrég elkészítette a 2000-es költségvetési tervezetét. Stark Antallal, a minisztérium gazdasági helyettes államtitkárával arról beszélgettünk, mire számíthat a felsőoktatás.

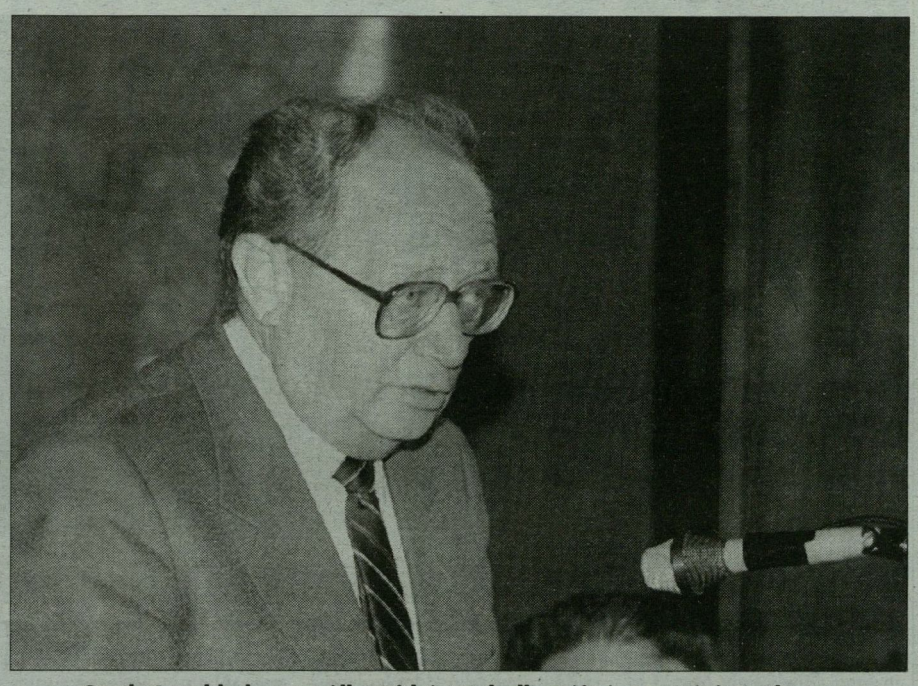

Stark Antal helyettes államtitkár: A hallgatói támogatási rendszert az önkormányzatokkal képzeljük el. *(MTI Telefotó)*

● *A minisztérium nemrég készítette el a 2000-es költségvetési tervezetét. Hogyan változik az állami szerepvállalás a felsőoktatás támogatásában?*

– Szeretnénk, ha az állami szerepvállalás több területen lényegesen növekedne. Az egyik a bérfejlesztés. Ahhoz, hogy normális jövedelemarányok alakuljanak ki az értelmiségi foglalkozásúak körében, 2000-ben és 2001-ben is legalább nyolc százalékos reálkereset-növekedést kell elérni az egyetemi és főiskolai oktatóknál. A fokozott állami szerepvállalás másik területe az egyetemek és főiskolák infrastruktúrájának állagmegóvása, felújítása. Komoly probléma ugyanis, hogy a felsőoktatási intézmények épületei rendkívül rossz állapotban vannak, és évek óta elmaradt a felújítási támogatás. Ezért be kívánjuk vezetni az úgynevezett amortizációs normatívát úgy, hogy az eszközállomány három százalékának megfelelő összeget biztosítunk az intézményeknek erre a célra.

Kormányzati feladatnak tartjuk azt is, hogy a kutatásfejlesztés (K+F) közvetlen támogatását néhány éven belül jelentősen növeljük. (Ez az összeg már most sem kevés: 1998-ban 1,6 milliárd forint volt, az idén 2,4 milliárd a K+F támogatás.) Mindezek a feladatok szerepelnek a 2000-es költségvetési tervezetünkben.

Hallgatótámogatás az önkormányzatoktól

● *Milyen újdonságokra számíthatnak a hallgatók?*

– Az idén bekerült a költségvetési tételek közé – igaz, csak jelképes összeggel – a hallgatói sport támogatása. Ezt szeretnénk a hallgatói sport és kulturális élet támogatásává bővíteni és többszörösére növelni. A kormányprogramban szerepel, hogy a jól tanuló, de hátrányos szociális helyzetű hallgatók segítséget kapjanak az államtól. Ezt a hallgatói támogatási rendszert mi az önkormányzatok részvételével képzeljük el. Ennek csírái már léteznek, hiszen bizonyos települések ma is adnak ösztöndíjat az onnan származó hallgatóknak. Ezt úgy szeretnénk intézményesíteni és bővíteni, hogy az önkormányzatok mellett a minisztérium is beszáll a támogatásba.

Megnyílik a szakképzési alap

● *A világbanki hitelből mennyit lehet elkölteni az idén?*

– A 250 millió dolláros programnak két része van: egy 200 millió dolláros beruházási és egy 50 milliós nem beruházási jellegű támogatás. Tavaly a beruházási keretből rendelkezésre állt volna ugyan 1,5 milliárd forint, de az előkészítés elhúzódása miatt ebből ténylegesen nem tudtunk költeni. Ettől függetlenül ez a pénz nem veszett el, mert december közepén elindítottuk a programokat. Ebben az évben a világbanki szerződésnek megfelelően 2,8 milliárd forintnyi összeget kell erre a célra fordítani. Ehhez igencsak fel kell gyorsítani az előkészületeket, le kell futtatni az összes pályázatot. Szeged előkészítettsége jól áll, ott nem látok veszélyt arra, hogy kifutunk az időből. A világbanki program másik, nem beruházási jellegű 50 millió dolláros része több alprogramot takar. Ennek része lesz a ma még embrionális állapotban levő hallgatói kölcsönprogram is.

● *Az egyetemek és főiskolák nagyon várják, hogy a szakképzési alapot megnyissák számukra. Meddig kell még várniuk?*

– A szakképzési alap korábban a Munkaügyi Minisztériumnál volt, csak a kormányváltást követően került hozzánk. Akkor is csak szakmailag, hiszen pénzügyileg csak most, januárban vehettük át. A munkáltatók által fizetendő szakképzési hozzájárulás 20-22 milliárd forint évente. Ezt azonban a munkáltató csak akkor fizeti be a központi szakképzési alapba, ha nem maga végzi a dolgozó oktatását. Az idén számításaink szerint 8 milliárd forint marad meg és kerül az alapba. Ez az előző évekhez képest kétszeres növekedést jelent, vagyis indokolt a felhasználók körének bővítése is. A felsőoktatás bekapcsolása kétféleképpen történhet. Egyrészt azt tervezzük, hogy a munkáltató azt a költséget is leírhatja, amellyel dolgozóját hagyományos felsőoktatási képzésre, vagy felsőoktatási intézmény által szervezett szakképzésre, továbbképzésre járatja. Az erre vonatkozó kormányrendelet-tervezet most készül. Ez közvetett bekapcsolódást jelent, hiszen ezáltal megnő a felsőoktatás képzési programjai iránti kereslet. A másik, közvetlen forma az idén induló felsőfokú iskolarendszerű akkreditált szakképzés, amely már most részesülhet a szakképzési alapból. A jövőben bővíteni kívánjuk azoknak a felsőoktatási képzési programoknak a körét, amelyek részesülhetnek az alapból.

Az oktatás: piac

● *Világbanki elvárás, hogy a felsőoktatási intézmények növeljék a saját bevételeiket. Milyen kilátások vannak ezen a téren?*

– A világbanki szerződés 30 százalék körüli saját bevételt ír elő. Az elmúlt évben a tandíjjal együtt ez az arány 20 százalék felett volt. Jelenleg – a tandíj eltörlése után – az intézmények saját bevétele átlagosan a kiadások 15 százalékát fedezi. Látok esélyt arra, hogy az intézmények megközelítsék a világbanki elvárást. A tandíj ugyanis csak az államilag finanszírozott hallgatóknál esett ki, de az államilag nem finanszírozott hallgatók létszáma folyamatosan és jelentősen emelkedik. Ezenkívül a felsőoktatási intézmények pályázatokon már most is komoly támogatásokat nyernek – saját bevételként – kutatási programjaikra. (Az egyetemek és főiskolák ezen támogatások 40 százalékát „viszik el".) Ráadásul kormányzati cél, hogy a K+F támogatás tekintetében elérjük a 1,5 százalékos GDP-hányadot. Ez a kutatásfejlesztésre fordított pénz folyóáron évente 30 százalékkal történő növekedését jelenti. Ennek egy jelentős része pályázati úton kerül elosztásra, így tovább növeli az egyetemek és főiskolák saját bevételét. Azt tapasztalom, hogy az intézmények lassan-lassan megtanulnak üzleti alapon gondolkodni. A hagyományos egyetemi és főiskola szintű oktatási programok mellette az intézmények más jellegű képzésekbe, például a szakképzésbe, a pedagógus-továbbképzésbe is bekapcsolódhatnak. Ez egy piac, melyből a felsőoktatási intézmények ma még a lehetőségekhez képest igen kis arányban részesednek. Az intézményeknek meg kell tanulniuk versenyképesen működni ezen a piacon.

Keczer Gabriella

Felsőoktatási intézmények költségvetési előirányzatai, 1995–99

Megnevezés	1995. évi tény	1996. évi előirányzat	1997. évi előirányzat	1998. évi előirányzat	1999. évi előirányzat
	millió forint				
Működési támogatás	42 839	38 689	45 544	57 486	75 039
Felhalmozási támogatás	5 912	5 072	4 208	4 318	4 454
Központi beruházás	2 646	4 006	10 039	10 590	12 094
Összesen:	**51 397**	**47 767**	**59 791**	**72 394**	**91 587**
Központi beruházásból:					
Lágymányos	72	3 003	8 000	7 805	7 480
Világbanki hitel	–	–	–	1 500	1 300

sorokban

A SZAB hírei

● **Munkatársunktól**

Andrássy Adél „A mezőgazdasági termelési tényező arányinak elemzése neoklasszikus termelési-növekedési elméletek alapján" című kötetének vitáját rendezik meg ma délután két órakor a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában. Szintén ma fél négykor Hegedűs Miklós „Deficit és/vagy infláció" című előadása hangzik el. A SZOTE Családorvosi Intézete, a Ferring cég, továbbá a gyermekgyógyászati és az urológiai klinika együttműködésében „Vizelettartási rendellenességek gyermek- és felnőttkorban" témakörben hat előadást tartanak február 20-án délelőtt tíz órától.

Akadémiai székfoglaló

● **Munkatársunktól**

Dr. Dobozy Attila bőrgyógyász professzor, a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem rektora tegnap a Magyar Tudományos Akadémia nagytermében tartotta székfoglaló előadását. A professzor tudományos munkásságát „A keratinociták immunológiai funkciói" című előadáson keresztül mutatta be tudóstársainak.

Lemondott elnök

● **Budapest (MTI)**

A hónap végén megválik tisztségétől Muszbek László, a Magyar Rektori Konferencia elnöke. Muszbek László személyes okokkal magyarázta döntését, és a részletekről nem kívánt nyilatkozni. Mindössze annyit mondott: egyéves elnöki mandátuma június 30-áig szól. Tisztségéről hivatalosan a rektori konferencia február 23-i ülésén mond le, ahol már az új elnököt is szeretnék megválasztani.

Szilárd Leó-ösztöndíjak

● **Budapest (MTI)**

Első alkalommal adták át a Szilárd Leó Professzori Ösztöndíjakat Budapesten. A szervezők tájékoztatása szerint: az Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért (AMFK) és az ALCOA (Aluminium Company of America) által alapított 1 évre szóló, egyenként 6000 dolláros díjjal először nyílik lehetőség a felsőoktatásban dolgozó, iskolateremtő oktatói-kutatói személyiségek méltó elismerésére. Az ösztöndíjban idén Kindler József, a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem tanára, a közgazdaságtudományok doktora; Marx György akadémikus, az ELTE tanára, valamint Méhes Károly akadémikus, a Pécsi Orvostudományi Egyetem tanára részesült.

Elhunyt Heckenast Gusztáv

● **Budapest (MTI)**

Hetvenhét éves korában, hosszú, súlyos betegség után elhunyt *Heckenast Gusztáv* Kossuth-díjas történész. A történettudomány doktorát, az MTA Történettudományi Intézetének nyugalmazott tudományos tanácsadóját február 13-án érte a halál.